

Projekat „LOKALNA UPRAVA NA DLANU“

**Oblast analize: LJUDSKA I ŽENSKA PRAVA SA FOKUSOM NA RODNO ZASNOVANO
NASILJE U OPŠTINI NIKŠIĆ**

Jun, 2022.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Sadržaj

1. Skraćenice i pojmovi.....	3
2. Uvod.....	6
3. OBLAST LJUDSKIH I ŽENSKIH PRAVA SA FOKUSOM NA RODNO ZASNOVANO NASILJE U OPŠTINI NIKŠIĆ – NORMATIVNI OKVIR	8
3.1 Međunarodni normativni okvir.....	8
3.2 Nacionalni normativni okvir.....	13
3.3 Usklađenost međunarodnog i nacionalnog normativnog okvira sa lokalnim dokumentima	16
4. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE I ADMINISTRACIJA U OPŠTINI NIKŠIĆ ZA PERIOD 2016. – 2020. .	20
4.1 Opšti podaci o opštini Nikšić	20
4.2 Administracija opštine Nikšić – uređenje i djelovanje	21
5. MJERE I RADNJE ZA UNAPREĐENJE OBLASTI LJUDSKIH I ŽENSKIH PRAVA SA FOKUSOM NA RODNO ZASNOVANO NASILJE U OPŠTINI NIKŠIĆ ZA PERIOD 2016 - 2020.....	24
6. ZAKLJUČNE PREPORUKE.....	27
7. LITERATURA	30

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

1. Skraćenice i pojmovi

CEDAW - Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena

COR - Ciljevi održivog razvoja

EU - Evropska unija

LAP - Lokalni akcioni plan

LGBTQ- Lezbijke, gejevi, biseksualne, transrodne i kvir osobe

MLJMP - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

NAP - Nacionalni akcioni plan

PAPRR - Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti

RE - Romi i Egipćani

RR - Rodna ravnopravnost

SO - Skupština opštine

SZO - Svjetska zdravstvena organizacija

UN - Ujedinjene nacije

ŽNVO - Ženska nevladina organizacija

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Pol¹ se odnosi na biološke razlike između žena i muškaraca. **One su uglavnom trajne i univerzalne.**

Rod se odnosi na društveno konstruisane uloge žena i muškaraca. Na koji način jedno društvo vidi ulogu žene i muškarca i šta od svakog od njih očekuje (društvena očekivanja vezana za rodne uloge) zavisi od niza faktora: kulturnih, političkih, ekonomskih, društvenih i religioznih. Na njih podjednako utiču i običaji, pravo, klasna i etnička pripadnost, kao i predrasude raširene u datom društvu. **Stavovi i ponašanja prema rodu su naučeni i mogu se mijenjati.**

Polni identitet - podrazumijeva sopstvenu polnu samokoncepciju, ne neophodno zavisnu od pola koji je pripisan rođenjem. Polni identitet tiče se svakog ljudskog bića i ne znači samo binarni koncept muškog ili ženskog. Polni identiteti jesu: žena, muškarac, transeksualna osoba, interseksualna osoba, ali i identifikovanje po polu.

Rodni identitet – podrazumijeva sopstvenu rodnu samokoncepciju, ne neophodno zavisnu od pola koji je pripisan rođenjem. Rodni identitet tiče se svakoga ljudskog bića i ne znači samo binarni koncept muškoga ili ženskoga. Rodni identiteti jesu: žensko, muško, transrodno, ali i identifikovanje po rodu.

Rodna sloboda - pravo svake osobe da izražava svoj rod na način koji izabere; kroz ženskost, androginost, muškost ili bilo koju drugu tačku na spektrumu. Ovo uključuje pravo na rodnu neodređenost i rodnu kontradikciju. Jednako je važno da svaka osoba ima pravo da odredi, uslovljava ili mijenja pol na način koji joj odgovara, bio

---

¹ *Rodni aspekt na lokalnom nivou – priručnik za lokalne službenike/ce i namještenike/ce*, 2017. Dostupno na <https://www.google.com/search?q=Rodni+aspekt+na+lokalmnom+nivou+%E2%80%93+priru%C4%8Dnik+z+a+lokalne+slu%C5%BEbenike%2Fce+i+namje%C5%A1tenike%2Fce&oq=Rodni+aspekt+na+lokalmnom+nivo+u+%E2%80%93+priru%C4%8Dnik+za+lokalne+slu%C5%BEbenike%2Fce+i+namje%C5%A1tenike%2Fce&aqs=chrome..69i57.2472j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

muški, ženski ili bilo koji drugi na spektrumu. Ovo uključuje pravo na fizičku neodređenost i kontradikciju.

Rodne norme definišu "primjereno" i "prihvatljivo" rodno izražavanje, odnosno ponašanje. One se sprovode pomoću pozitivnih i negativnih sankcija koje se mogu posmatrati kao sredstvo očuvanja i zadržavanja tradicionalnog sastava rodnih normi.

Rodne uloge - se dodjeljuju prema rodnom društvenom statusu. Kako je taj društveni sastav rodnih odnosa patrijarhalan, rodne uloge se dodijeljuju po stečenom statusu na štetu žena. Tako su u izrazito patrijarhalnim društvima gotovo jedine rodne uloga ženâ: majka, domaćica, vaspitačica.

Nasilje prema ženama² - ispoljavanje istorijski nejednakih odnosa društvene moći između muškaraca i žena koji su doveli do diskriminacije i dominacije nad ženama od strane muškaraca i do sprečavanja potpunog napretka žena. Nasilje prema ženama je jedan od osnovnih društvenih mehanizama kojima se žene prisiljavaju da budu u podređenoj poziciji u odnosu na muškarce. Nasilje prema ženama je prepreka u postizanju jednakosti, razvitičnosti i mira.

Rodno zasnovano nasilje - obuhvata širok spektar različitih formi ponašanja, bazirano na rodnom obelježju, usmjereni prema ženama i devojčicama u različitim periodima njihovih života. Proizilazi iz neravnoteže moći između žena i muškaraca što dovodi do diskriminacije žena, kako unutar porodice tako i u okviru društva. Uslovljeno je društvenim kontekstom na više načina, determinisano strukturnim i kulturnim činiocima koji oblikuju rodne odnose u porodici, zajednici i društvu. U značajnoj mjeri narušava i

² Definicija po UN dokumentima *Deklaracija o eliminaciji nasilja prema ženama*, Rezolucija Generalne skupštine UN 48/104 od 20 decembra 1993.&Pekinška deklaracija - Platforma za akciju, par. 118. Četvrte svetske UN konferencije o ženama, Peking, 1995.&Rezolucija 54/134 Generalne skupštine UN 1999.kada je UN usvojio da je 25 novembar *Međunarodni dan protiv nasilja prema ženama*, dostupno na <https://www.womenngo.org.rs/konsultacije-za-zene/o-nasilju-nad-zenama>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

onemogućava žene da uživaju svoja ljudska prava, posebno prava na: život, bezbjednost, slobodu, zdravlje, dostojanstvo i fizički i psihički integritet.

2. Uvod

"Lokalne i regionalne uprave u Evropi igraju i moraju igrati ključnu ulogu u primjeni prava na ravnopravnost svojih građana i stanovnika, naročito žena i muškaraca, u svim domenima njihove odgovornosti"
(iz Preamble Evropske Povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou)

SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić je u izradi evaluacionog izvještaja o radu lokalne uprave opštine Nikšić u periodu januar 2016. – decembar 2020. bio usmjeren na oblast ljudskih i ženskih prava sa fokusom na rodno zasnovano nasilje.

Primjena i unapređenje principa ravnopravnosti svih građana i građanki u opštini Nikšić je od ključnog značaja za razvoj i blagostanje cijelokupne zajednice. Lokalna samouprava ima odgovornost i obavezu da poštije i primjenjuju principe, standarde i obaveze koje proizilaze iz zakona, strategija, politika i programa uključujući regionalne i međunarodne dokumente i standarde. Izuzetno je važno da se pitanja ljudskih i ženskih prava shvate kao dio svih razvojnih i reformskih procesa, čiji je konačni cilj da doprinesu, kako makrodimenziji razvoja društva, tako i mikrodimenziji poboljšanja kvaliteta života svih pojedinaca i pojedinki, sa posebnim fokusom na višestruko ranjive grupe: osobe sa invaliditetom, RE populacija, LGBT zajednica i najbrojnija diskriminisana grupa žene, sa posebnim fokusom na žene sa iskustvom nasilja i nasilja u porodici.

Analiza je pokazala da unapređenje ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u Nikšiću zahtijeva krupne promjene u načinu upravljanja. Mora biti usmjereno na ljude i na rezultate.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Kako bi se navedeno na efikasan način postiglo bilo je neophodno uraditi procjenu urađenog u prethodnom periodu i pronaći odgovore kako efikasno odgovoriti na identifikovane ključne izazove.

U analiziranoj oblasti je tragano za sledećim odgovorima: Kako je lokalna zajednica bila uređena da odražava potrebe i prioritete svih koji u njoj žive? Kako su međunarodni standardi i domaće zakonodavstvo za ostvarenje utvrđenih ciljeva za poštovanje ljudskih i ženskih prava sa fokusom na rodno zasnovano nasilje sproveđeni na lokalnom nivou u periodu januar 2016. – decembar 2020? Kako iz prethodnog iskustva izvući lekcije i preporuke za budućnost?

Za potrebe analize je urađeno desk istraživanje kojim su obuhvaćena relevantna zakonska i strateška dokumenta, prikupljeni podaci od donosilaca odluka u SO Nikšić, kabinetu predsjednika Opštine Nikšić i u Sekretarijatu za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje i korišteni arhivski materijali SOS telefona Nikšić, organizacije koja skoro 25 godina radi na boljoj zaštiti žena žrtava nasilja i nasilja u porodici.

Materijali su analizirani po poglavljima:

- međunarodni i nacionalni normativni okvir koji je bio obavezujući za lokalnu upravu u analiziranom periodu i usklađenost sa lokalnim dokumentima
- demografske karakteristike (stanovništvo po polu, RE populacija, osobe sa invaliditetom...) i administracija (uređenje i djelovanje) u opštini Nikšić u analiziranom periuodu
- mjere i radnje koje je lokalna uprava preduzimala za unapređenje oblasti ljudskih i ženskih prava sa fokusom na rodno zasnovano nasilje u analiziranom periodu i

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

- preporuke za unapređenje u narednom periodu

3. OBLAST LJUDSKIH I ŽENSKIH PRAVA SA FOKUSOM NA RODNO ZASNOVANO NASILJE U OPŠTINI NIKŠIĆ – NORMATIVNI OKVIR

3.1 Međunarodni normativni okvir

Crna Gora je u procesu evroatlanskih integracija formalno prihvatile brojne međunarodne ugovore. Integriranje ratifikovanog³ međunarognog pravnog okvira iz korpusa ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u društvene politike koje se kreiraju na svakom od nivoa vlasti u Crnoj Gori je obaveza kako bi postao podesan okvir za realizaciju politike jednakih mogućnosti. To je posebno važno na lokalnom nivou jer se u lokalnoj zajednici najneposrednije ostvaruje najveći broj individualnih prava građana i građanki i neposredno zadovoljavaju njihove svakodnevne potrebe i interesi.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴, traži potvrdu principa jednakosti muškaraca i žena sadržanih u dotadašnjim aktima UN i predviđa obaveze država potpisnica na garanciju i poštovanje prava predviđenih ovim paktom svih lica koja se nalaze na njihovoj teritoriji ili potпадaju pod njihovu nadležnost, kao i da svoje zakonodavstvo usklade sa odredbama pakta i omoguće svim građanima korišćenje žalbe nadležnim organima u slučaju kršenja proklamovanih prava.

³ Ratifikovan – Potvrđen, potpisani i samim tim obavezujući za državu Crnu Goru i njene institucije

⁴ Dostupno na

<https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/05bosniak/BIntCovCivilPoliticalRights.pdf>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Milenijumska deklaracija⁵, u skladu sa kojom su definisani i Milenijumski razvojni ciljevi, je rezolucija Generalne skupštine UN, usvojena 2000. godine. Polazi od suštinskih vrijednosti međunarodnih odnosa u 21. vijeku: sloboda, jednakost, solidarnost, tolerancija, poštovanje prirode, podjela odgovornosti, i kao ključne ciljeve, pored ostalog navodi:

- razvoj i smanjenje siromaštva
- ljudska prava, demokratija i dobra vladavina
- zaštita osjetljivih grupacija

COR⁶ su proistekli iz Milenijumske deklaracije i predstavljaju univerzalan poziv na djelovanje da bi se okončalo siromaštvo, zaštitila planeta i obezbijedio život svih ljudi u miru i prosperitetu i pored ostalog definišu:

- Povećanje prihoda najsiromašnjih, ali i obezbeđenje pristupa osnovnim uslugama i zaštitu svih od prirodnih i ljudski izazvanih katastrofa⁷
- Okončanje nasilja i diskriminacije prema ženama i devojkama obezbjeđivanjem jednakih mogućnosti u svim sferama života⁸

CEDAW⁹ je usvojena od strane Generalne skupštine UN 1979. godine i stupila na snagu kao međunarodni ugovor 1981. godine. Sastoji se od preambule i 30 članova, definiše šta predstavlja diskriminaciju nad ženama i postavlja agendu za nacionalnu akciju za eliminaciju takve diskriminacije. Danas, ova Konvencija predstavlja jedan od najšire prihvaćenih međunarodnih sporazuma o ljudskim pravima. Ono što ovu Konvenciju

⁵ Dostupno na

https://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_Milenijumska%20deklaracija%20UN.pdf

⁶ Agenda 2030 u mojoj opštini, Priručnik za primenu Ciljeva održivog razvoja (COR) namenjen zaposlenima, Dostupno na <http://skgo.org/storage/app/media/uploaded-files/Prirucnik%20-%20Agenda%202030%20u%20mojoj%20opstini.pdf>

⁷ COR – Cilj 1

⁸ COR – Cilj 5

⁹ Dostupno na http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_Konvencija%20o%20eliminisanju%20svih%20oblika%20diskriminacije%20zena%20UN.pdf

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

razlikuje od prethodnih dokumenata donijetih u oblasti ravnopravnosti muškaraca i žena je program koji države potpisnice ne obavezuje samo na inkorporaciju odredaba Konvencije u nacionalno zakonodavstvo, već i na sprovođenje mjera i aktivnosti koje će dovesti do stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena.

Pekinška platforma za akciju¹⁰ je dokument četvrte svjetske konferencije o ženama, koji se smatra nacrtom za poboljšanje položaja žena i unaprjeđenje ženskih prava. Definiše dugoročne ciljeve i mjere koje će vlade, međunarodna zajednica, nevladine organizacije i privatni sektor preduzeti u cilju poboljšanja uslova za žene.

Povelja o osnovnim pravima u EU¹¹ je osnovni dokument koji se tiče oblasti ljudskih prava. Iako ne predstavlja pravno obavezujući dokument do usvajanja Ustava za Evropu, ovaj dokument ima veliki značaj jer se smatra važnim izvorom u tumačenju prava Evropske unije od strane Evropskog suda pravde.

Od međunarodnih dokumenata posebno je važna Evropska Povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou¹² kojom su, pored ostalog, definisani sledeći polazni principi:

- ravnopravnost žena i muškaraca kao fundamentalno pravo i obaveza lokalnih zajednica
- prevazilaženje i eliminisanje višestruke diskriminacije i nepovoljnog položaja baziranog na rodnim razlikama kao i razlikama u rasi, boji kože, etničkoj i društvenoj pripadnosti, pripadnosti nacionalnoj manjini, invaliditetu, starosti, seksualnoj orientaciji.....
- jednake mogućnosti učešća žena i muškaraca u procesima odlučivanja
- eliminisanje rodnih stereotipa

¹⁰ Dostupno na http://www.e-jednakost.org.rs/kurs/kurs/download/pekinska_deklaracija.pdf

¹¹ Dostupno na http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_Povelja%20Evropske%20unije%20o%20osnovnim%20pravima.pdf

¹² *Mehanizmi za postizanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou*, Dostupno na

<https://www.osce.org/files/f/documents/6/c/81309.pdf>

- uključivanje rodne perspektive u sve aktivnosti lokalne zajednice
- lokalnim zajednicama stavlja se u zadatak usvajanje lokalnih akcionalih planova za ostvarivanje ravnopravnosti žena i muškaraca i obezbeđivanje finansijskih sredstava neophodnih za njihovo sprovođenje.

Ključni međunarodni dokumenti za zaštiti žena od nasilja i nasilja u porodici su Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici¹³ (Istanbulска konvencija) koja je obavezujuća za državu Crnu Goru od avgusta 2014. godine. Konvencija je izrađena na osnovu shvatanja da je nasilje nad ženama oblik nasilja zasnovan na rodnoj pripadnosti i koje je počinjeno protiv žena jer su žene.

Prema Istanbulskoj konvenciji: "Prepoznajući, uz ozbiljnu zabrinutost, da su žene i devojčice često izložene teškim oblicima nasilja poput nasilja u porodici, seksualnog uznemiravanja, silovanja, prinudnog braka, krivičnih djela počinjenih u ime takozvane „časti” i genitalnog sakaćenja, koji predstavljaju ozbiljno kršenje ljudskih prava žena i devojčica i glavnu prepreku ostvarivanju jednakosti između žena i muškaraca;

Prepoznajući postojeća kršenja ljudskih prava tokom oružanih sukoba, koja pogađaju civilno stanovništvo, posebno žene, u vidu raširenog ili sistematskog silovanja i seksualnog nasilja, kao i potencijalno povećanje rodno zasnovanog nasilja tokom i nakon sukoba:

a) „nasilje nad ženama” označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do ili mogu da dovedu do: fizičke, seksualne, psihičke, odnosno, finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti bilo u privatnom životu;

---

¹³ Izvor, <https://www.womenngo.org.rs/konvencija-saveta-evrope-o-sprecanju-i-borbi-protiv-nasilja-nad-zenama-i-nasilja-u-porodici>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

b) „nasilje u porodici” označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog, odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dolazi u okviru porodice ili domaćinstva, odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li počinilac dijeli ili je dijelio isto boraviše sa žrtvom”.

Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici eksplicitno ne pominje partnersko nasilje. Međutim, u eksplanatornom izvještaju, u paragrafima 41. i 42.¹⁴ je navedeno:

- ✓ "41. Član 3 (b) daje definiciju nasilja u porodici koja obuhvata djela fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja između članova porodice ili porodične zajednice, bez obzira na biološke ili zakonske porodične veze. U skladu sa onim što je pomenuto u paragrafu 40, ekonomsko nasilje može biti vezano za psihološko nasilje. Nasilje u porodici uključuje uglavnom dvije vrste nasilja: intimno - partnersko nasilje između sadašnjih ili bivših supružnika ili partnera i nasilje među generacijama koja se obično javlja između roditelja i djece".
- ✓ "42. Nasilje u porodici kao partnersko nasilje uključuje fizičko, seksualno, psihološko ili ekonomsko nasilje između sadašnjih ili bivših supružnika, kao i sadašnjih ili bivših partnera. Ono predstavlja oblik nasilja koji nesrazmjerno pogađa žene i koji je stoga izrazito rodan. Nasilje se često nastavlja nakon okončanja veze i stoga je usaglašen stav da zajedničko prebivalište žrtve i počinjoca nije potrebno. Međugeneracijsko nasilje u porodici uključuje fizičko, seksualno, psihičko i ekonomsko nasilje od strane osobe protiv njenog ili njegovog djeteta ili roditelja (zlostavljanje starijih) ili takvo nasilje između bilo kojih članova porodice različitih generacija."

---

¹⁴ Izvor, <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2013/2246-13Lat.pdf>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

3.2 Nacionalni normativni okvir

U crnogorskom zakonodavstvu krovni dokument za ostvarenje ljudskih i ženskih prava jeste Ustav Crne Gore¹⁵. Ustavom Crne Gore je utvrđeno da država jemči ravnopravnost žene i muškarca i razvija politiku jednakih mogućnosti (član 18), kao i da je zabranjena svaka neposredna i posredna diskriminacija po bilo kom osnovu, ali da se mogu primjenjivati posebne mjere čiji je cilj stvaranje jednakih mogućnosti (član 8). Takođe, Ustavom je garantovano građanima/gradankama pravo na lokalnu samoupravu (član 22), te da tako sa organima lokalne samouprave uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.

Od zakona kojima se regulišu pitanja značajna za ostvarivanje ljudskih i ženskih prava svakako treba izdvojiti Zakon o rodnoj ravnopravnosti¹⁶. Navedeni zakon uređuje način obezbjeđivanja i ostvarivanja prava po osnovu rodne ravnopravnosti, kao i mјere za eliminisanje diskriminacije po osnovu pola i stvaranje jednakih mogućnosti za učešće žena i muškaraca, kao i lica drukčijih rodnih identiteta u svim oblastima društvenog života. Prava po osnovu rodne ravnopravnosti, po ovom Zakonu, obezbjeđuju se i ostvaruju u skladu sa međunarodnim ugovorima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava. Ovaj Zakon pripada onoj grupi evropskih zakona usvojenih radi promovisanja i uspostavljanja rodne ravnopravnosti koji definišu termine, uvode i opisuju mјere koje treba usvojiti i obaveze organa, u koje spadaju i lokalne samouprave. Jedna od ključnih odredaba Zakona je utvrđena izričita obaveza da radi postizanja rodne ravnopravnosti, u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preuzimanja aktivnosti iz svoje nadležnosti ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca.

¹⁵ Dostupno na <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/ustav-crne-gore.html>

¹⁶ Dostupno na <https://www.gov.me/dokumenta/81018a45-4270-4b3b-82a4-02434240860d>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Korišćenje riječi u muškom rodu kao generički neutralne forme za muški i ženski rod se, takođe u smislu ovog zakona, smatra diskriminacijom po osnovu pola. U skladu sa Ustavom Crne Gore (član 8 stav 2) i CEDAW, Zakon propisuje da se diskriminacijom neće smatrati opšte i posebne mjere, donijete ili preduzete radi otklanjanja i sprječavanja nejednakog tretmana žena i muškaraca, otklanjanja posljedica nejednakog tretmana žena i muškaraca i promovisanja rodne ravnopravnosti. Takođe, Zakonom je eksplicitno propisana i obaveza državnih organa, organa lokalne samouprave i svih drugih organa i pravnih lica koji vrše javna ovlašćenja da u okviru programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih ili na drugi način propisan zakonom ili drugim aktom obezbijede edukaciju zaposlenih o postizanju rodne ravnopravnosti, odnosno ostvarivanju prava po osnovu rodne ravnopravnosti. Zakonom je (član 11) propisano i da opština, glavni grad i prijestonica, u okviru svojih nadležnosti, podstiču i ostvaruju rodnu ravnopravnost.

Među strateškim dokumentima na državnom nivou u domenu rodne ravnopravnosti je najznačajniji Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori (PAPRR) za period 2017. – 2021.¹⁷, čije je utvrđivanje propisano Zakonom o rodnoj ravnopravnosti član 21). U realizaciji strateških i operativnih ciljeva postavljenih u ovom dokumentu lokalne samouprave i Zajednica opština se navode kao akteri ovoga procesa bilo kao akteri među nosiocima aktivnosti, bilo kao partneri u ostvarivanju planiranih aktivnosti.

Pored ovog dokumenta potrebno je navesti i nekoliko drugih strateških dokumenata donijetih u drugim oblastima, koji takođe imaju rodnu dimenziju i značajni su za ostvarvanje rodne ravnopravnosti na lokalnom novou. To su, između ostalih:

¹⁷ Dostupno na

https://www.paragraf.me/nacrti_i_predlozi/PLAN_AKTIVNOSTI_ZA_POSTIZANJE_RODNE_RAVNOPRAVNOSTI.pdf

- ✓ Program pristupanja Crne Gore u EU za period 2014-2018. godine¹⁸;
- ✓ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine¹⁹;
- ✓ Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2016-2020 godine;²⁰
- ✓ Strategija obrazovanja odraslih Crne Gore 2015-2025²¹;
- ✓ Strategija za borbu protiv trgovine ljudima 2012-2018. godine²²;
- ✓ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020²³;
- ✓ Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine²⁴;
- ✓ Strategija unapređenja kvaliteta života LGBT osoba za period 2013-2018. godine²⁵;
- ✓ Akcioni plan za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija - Žene, mir i bezbjednost u Crnij Gori (2017-2018)²⁶;
- ✓ Strategija očuvanja i unapređenja reproduktivnog i seksualnog zdravlja Crne Gore 2013-2020.²⁷

¹⁸ Dostupno na <https://www.eu.me/timeline/usvojen-program-pristupanja-za-period-2014-2018-godine/>

¹⁹ Dostupno na <https://www.gov.me/dokumenta/6852d215-af43-4671-b940-cbd0525896c1>

²⁰ Dostupno na <https://www.gov.me/dokumenta/ce8a7e18-4960-44cb-96bb-ee6680770fad>

²¹ Dostupno na <http://nasedoba.me/biblioteka/strategija-obrazovanja-odraslih-2015-2025/>

²² Dostupno na <https://docs.rferl.org/sh-SH/2019/11/22/256b3b74-7096-4af2-add5-944d70d632cf.pdf>

²³ Dostupno na

<https://www.rcc.int/romaintegration2020/files/admin/docs/80ba7c0fd2b9199a884f9df902de4b15.pdf>

²⁴ Dostupno na

<https://www.nasainicijativa.me/images/Strategija%20za%20za%C5%A1titu%20lica%20sa%20invaliditetom%20od%20diskriminacije%20i%20promociju%20jednakosti%20za%20period%202017-2021.pdf>

²⁵ Dostupno na <https://media.cgo-cce.org/2013/06/1-Strategija-unapredjenja-kvaliteta-zivota-LGBT-osoba-za-period-2013-2018-godine.pdf>

²⁶ Dostupno na <https://wapi.gov.me/download/a4bce9a0-b626-4bc9-be71-0293a1e20806?version=1.0>

²⁷ Dostupno na <https://www.gov.me/dokumenta/170c72a2-a5e3-4d24-88b4-3c1f19c4f7e3>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

3.3 Usklađenost međunarodnog i nacionalnog normativnog okvira sa lokalnim dokumentima

U nastavku je tabelarni prikaz dokumenata opštine Nikšić koji su ili su bili na snazi u periodu januar 2016. – decembar 2020. sa ocjenom da li su usaglašeni sa međunarodnim obavezama:

No.	Naziv dokumenta	Opis
1.	Statut opštine Nikšić ²⁸ Pravilnici opštine Nikšić ²⁹	<p>Tekst Statuta <u>nije napisan rodno senzitivnim jezikom</u>, već je samo formalno ispoštovana obaveza iz zakona RR³⁰. Međutim, pozitivan iskorak je to što se u svim pravilnicima opštine koriste pojmovi koji su ne samo u muškom, već i u ženskom rodu.</p> <p>Statutom opštine Nikšić je definisano <u>kao stalno radno tijelo Savjet za ravnopravnost polova</u>³¹. Dokumentom je propisano da Savjet za ravnopravnost polova: "razmatra, predlaže i utvrđuje stavove o predlozima odluka i opštih akata iz nadležnosti lokalne samouprave sa stanovišta usklađenosti sa načelima rodne ravnopravnosti; podstiče primjenu načela ravnopravnosti u javnom i političkom životu; sarađuje sa drugim radnim tijelima Skupštine u cilju postizanja rodne ravnopravnosti."</p> <p>U Statutu opštine Nikšić nije prepoznato specifično poštovanje prava ranjivih grupa, već je ustanovljena opšta terminologija <u>da obezbijedi ostvarivanje prava i dužnosti lokalnog stanovništva na zakonit i efikasan način, uz poštovanje ličnosti i dostojanstva građana (član 131 Statuta)</u>.</p>

²⁸ Dostupno na <https://drive.google.com/file/d/1ZC0RgTgZLph05sknGy4ET3Ireu0923tj/view>

²⁹ Dostupni na zahtjev, Arhiva SOS telefona Nikšić

³⁰ Izrazi koji se u ovom statutu koriste za fizička lica u muškom rodu, podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu. Član 2. Statuta opštine Nikšić

³¹ Vidjeti na <https://niksic.me/lokalna-uprava/skupstina-opštine/radna-tijela-skupstine/>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

2.	Poslovnik o radu Skupštine opštine Nikšić ³²	Tekst Poslovnika je napisan na isti način kao i tekst Statuta. Samo je formalno ispoštovana obaveza iz zakona o RR o rodno senzitivnom jeziku. ³³
2.	Etički kodeks za lokalne službenike i namještenike ³⁴	U dokumentu je pored ostalog precizirano da zaposleni u opštini Nikšić “neće praviti razliku stranaka zbog svojstava kao što su rasa, boja, pol, nacionalna pripadnost, društveni položaj i porijeklo, vjeroispovijest, imovno stanje, kultura, jezik, starost, invaliditet i sl.” Isto sadrži i obrazac na kojem nezadovoljna stranka može napisati pritužbu, kao i rješenje o formiranju Etičke komisije, uputstvu o predaji žalbe i postupanju. Etička komisija ima obavezu da SO podnosi godišnji izvještaj, a njen rad je javan.
	Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije/razvoj lokalnih socijalnih usluga – servisa 2012 – 2016 ³⁵	Dokument je bio sveobuhvatan i uključio je informacije o aktivnostima/mjerama, programima koje pružaju svi relevantne subjekte zajednice (institucije, NVO) a tiču se socijalnih usluga. Navedeni lokalni plan je, pored ostalih, prepoznao kao ranjive grupe žene, žrtve nasilja u porodici, osobe sa invaliditetom, starije osobe, lica iz ruralnih područja. Važno je istaći da je u dokumentu konstatovano da su žene najčešće žrtve nasilja u porodici, kao i da kategoriju samohranih roditelja dominantno čine žene. Prioritetne grupe koje su bile prepoznate u opštini Nikšić su bile sljedeće: 1. Ugrožena stara lica; 2. Osobe sa invaliditetom; 3. Zavisnici i njihove porodice; 4. Žrtve nasilja; 5. Mladi u riziku; 6. Dugotrajno nezaposlena lica; 7. Osobe sa duševnim oboljenjima; 8. Djeca; 9. Osobe iz ruralnih područja. U skladu sa definisanim

³² Dostupno na https://drive.google.com/file/d/18pbn2XA1us_b7WPqr2z8UzWcv_j8fzZ/view

³³ Izrazi koji se u ovom Poslovniku koriste za fizička lica u muškom rodu, podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu. Član 3. Poslovnika o radu Skupštine opštine Nikšić

³⁴ Dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2013/11/Prezentacija-20.02.2014.g..pdf>

³⁵ Dostupno na

http://www.niksic.me/dokumenti/12062012_Nacrt%20Lokalnog%20plana%20socijalne%20inkluzije.pdf

		prioritetnim grupama je bio definisan i akcioni plan u kojem su specifikovane mjerljive aktivnosti, indikatori, nosioci i izvori finansiranja. Nema dostupnih informacija o evaluaciji postignuća, a nema informacija ni o izradi nastavka navedenog lokalnog plana.
3.	Strateški plan razvoja opštine Nikšić za period 2014. – 2019. ³⁶	Dokument ni u jednom segmentu ne prepoznae specifično potrebe višestruko ranjivih grupa: žene, osobe sa invaliditetom, RE populacija, LGBTQ zajednica. U završnici dokumenta je konstatovano da je Opština Nikšić usvojila, pored ostalih lokalne planove "za rodnu ravnopravnost, iz oblasti invalidnosti i za Rome, Egipćane i Aškalije".
4.	LAP za rodnu ravnopravnost 2014. – 2017. ³⁷	Opština Nikšić je usvojila LAP za rodnu ravnopravnost za period 2014. – 2017.godine u kojem je konstatovano da je usagrađen sa međunarodnim i domaćim normativnim okvirom relevantnim za ovu oblast. Takođe je poimenično navedeno o kojim se konvencijama, zakonima i stratreškim dokumentima radi. U dokumentu je i detaljnija analiza stanja sa planom aktivnosti koje obuhvataju oblasti zdravlja, zapošljavanja, obrazovanja, nasilja u porodici, učešća u javnom životu i usagrađen je sa NAP RR i PAPRR. Novi LAP za period 2017. – 2021. je, na inicijativu Opštine Nikšić pripremila Radna grupa. Isti nije usvojen od strane SO Nikšić i nema informacija o razlozima za navedeno.
	LAP iz oblasti invalidnosti u opštini Nikšić za period 2009. – 2014. ³⁸	Opština Nikšić nije imala LAP za oblast koja se tiče rješavanja problema osoba sa invaliditetom koji je bio aktivan u analiziranom periodu. Jedini dostupan dokument je prestao da važi dvije godinu dana prije analiziranog perioda i nema informacija o inicijativama za

³⁶ Dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2014/04/STRATE%C5%A0KI-PLAN-RAZVOJA-OP%C5%A0TINE-Nik%C5%A1ic-2014-2019.pdf>

³⁷ Dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2014/10/2.Odluka-o-usvajanju-LAP-za-postizanje-rodne-ravnopravnosti.doc>

³⁸ Dostupno na <http://niksic.me/files/Lokalni%20plan%20akcije%20u%20oblasti%20invalidnosti.pdf>

		usvajanje novog dokumneta za ovu oblast.
	LAP za RE zajednicu	<p>LAP za Rome, Egipćane i Aškalije koji se kao relevantan navodi u Strateškom planu razvoja opštine Nikšić 2014. – 2019. je Opština Nikšić usvojila za period 2008. – 2015.³⁹</p> <p>U sledećem strateškom dokumentu za period 2018. -2022. je etnička grupa Aškalija isključena što je u skladu sa stanjem na terenu obzirom da navedena etnička grupa ne egzistira, niti ima podataka da je egzistirala u opštini Nikšić. Pažnju izaziva podatak da na internet stranici opštine Nikšić na kojoj se nalaze strateška dokumenta, LAP za RE zajednicu nije vidljiv na osnovu naziva. Kada se otvore dostupna strateška dokumenta ovaj LAP pronalazimo dva puta i to kao: Lokalni akcioni plan 2018. i LAP 2018. – 2022.⁴⁰ i isti je napisan rodno senzitivnim jezikom. Takođe je konstatovano da je usaglašen sa međunarodnim i nacionalnim zakonodavnim okvirom. Pozitivno je što su poimenično navedena međunarodna i domaća dokumenta (konvencije, zakoni, strateška dokumenta) sa kojima je LAP za RE usaglašen, kao i činjenica da je urađena detaljnija analiza stanja na terenu u trenutku kada je dokument pripreman.</p>
	Lokalni program socijalnog stanovanja opštine Nikšić za 2020.godinu ⁴¹	<p>Dokument ne prepozna specifično žene kao kategoriju – već se koristi termin socijalno ugrožene grupe. Takođe su, ali samo u uvodnom dijelu prepoznati samohrani roditelji i osobe koje su žrtve nasilja u porodici. Navedena sintagma je suprotna međunarodnim standardima koji insistiraju da se nasilje u porodici prepozna kao rodno zasnovano nasilje.</p> <p>Specifično su, prepoznata lica sa invaliditetom i lica romske nacionalnosti, ali ne i Egipćani iako opština Nikšić ima jedan LAP u kojem su prepoznate dvije etničke grupe: Romi i Egipćani.</p> <p>U dokumentu nijesu prepoznate LGBT Q osoba.</p>

³⁹ Dostupno na

<http://niksic.me/files/Lokalni%20plan%20akcije%20ukljecenja%20REA%20u%20opstini%20Niksic.pdf>

⁴⁰ Dostupno na <http://niksic.me/multimedija/strateska-dokumenta/>

⁴¹ Dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2019/12/Lokalni-program-socijalnog-stanovanja-za-2020.pdf>

	Memorandum za unapređenje položaja LGBTQ zajednice u lokalnoj upravi ⁴²	Memorandum je potpisani između Opštine Nikšić u Ministarstva za ljudska i manjinska prava 2016. godine.
--	--	---

4. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE I ADMINISTRACIJA U OPŠTINI NIKŠIĆ ZA PERIOD 2016. – 2020.

4.1 Opšti podaci o opštini Nikšić⁴³

Opština Nikšić je teritorijalno najveća u Crnoj Gori sa površinom od 2.065 km² što čini 15% površine Crne Gore. Stanovništvo živi u 129 naselja koja su administrativno smještena u 32 mjesne zajednice: Centar I, Centar II, Rudo Polje, Grudska Mahala, Dragova Luka, Bistrica, Humci, Mrkošnica, Trebjesa, Kličevu, Ćemenca, Kočani, Tović, Vidrovan, Stara Varoš, Rastoci, Grahovo, Trubjela, Krstac, Vilusi, Petrovići, Velimlje, Crni Kuk, Crkvice, Vraćenovići, Župa Nikšićka, Lukovo, Bogetići, Uzdomir, Straševina, Poljica i Ozrinići.

Nikšić je, po broju stanovnika/stanovnica drugi po veličini grad u Crnoj Gori. Po zadnjem popisu iz 2011. godine u njemu živi **72.443 osobe** što je za oko 3000 manje u odnosu na popis iz 2003. godine što ukazuje da se radi o opštini koja ima stagnaciju razvoja. Stanovništvo je raspoređeno u **16400** domaćinstava, a osobe ženskog pola čine više od polovine stanovništva u opštini i ima ih **39.873** što je **50.9%** od ukupne populacije u opštini. Prosječna starost stanovništva je 35,3 godine, dok je **prosječna starost žena 36,2**

⁴² Izvor, Odgovor Sekretarijata za kulturu, sport, mlad i socijalno staranje broj 08-032-304/1, Arhiva SOS telefona Nikšić

⁴³ Izvor, Mapiranje ljudskih i infrastrukturnih resursa za bolju zaštitu žena i djevojčica od nasilja u porodici u Žabljaku, Šavniku, Plužinama i Nikšiću -rezultati situacione analize u 4 opštine, 2017., Dostupno u Arhivi SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić

Ovaj projekat finansira Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

godine. Od ukupno 6256 nepismenih u Opštini Nikšić njih 5220 ili 83,4% su bile žene. Nema pouzdanog podatka koliko je, od navedenog broja tačno udio nepismenih osoba koje dolaze iz ostalih grupa koje su obuhvaćene analizom.

Prema procjenama SZO u ukupnoj populaciji je oko 10% osoba sa invaliditetom⁴⁴ što znači da je najmanje 7000 njih u bilo opštini Nikšić u analiziranom periodu. Prema zvaničnim podacima Zavoda za statistiku Crne Gore, po popisu iz 2011.godine, na teritoriji opštine Nikšić živi 446 pripadnika/ca egipćanske i 483 pripadnika/ca romske populacije. Od 69 lica bez državljanstva koja su u Nikšić došla iz razloga ratnih sukoba, 27 lica se izjasnilo kao Egipćani/ke, dok se njih 3 izjasnilo da pripadaju romskoj populaciji⁴⁵. Nema procjena o broju osoba koje pripadaju LGBT populaciji. Procjenjuje se da je najmanje 16.000 djevojčica i žena iz Nikšića u nekom periodu svoga života bilo izloženo nasilju. Navedena procjena se zasniva na rezultatima UNDP istraživanja o nasilju u porodici i nasilju nad ženama iz 2017.godine⁴⁶ koje je pokazalo da je skoro 50% žena potvrdilo da su najmanje jednom bile izložene nasilju u toku života.

4.2 Administracija opštine Nikšić – uređenje i djelovanje ⁴⁷

Lokalnu upravu su u analiziranom periodu činili predsjednik opštine, dvoje potpredsjednika, stručne službe predsjednika i glavnog administratora, služba menadžera i služba za zajedničke poslove, 6 sekretarijata, 4 direkcije i agencije i 4 posebne službe.

⁴⁴ Izvor, Lokalni plan akcije u oblasti invalidnosti, Opšti pregled, strana 3, Dostupno na <http://niksic.me/files/Lokalni%20plan%20akcije%20u%20oblasti%20invalidnosti.pdf>

⁴⁵ Izvor, Lokalni akcioni plan za inkluziju Roma i Egipćana u opštini i Nikšić za period 2018. – 2022., Dostupno na https://drive.google.com/file/d/1wAHGm1wAb_xz9Do3zIY0ZMB4gu_G7/view

⁴⁶ Vidjeti na <https://www.undp.org/content/dam/montenegro/docs/publications/si/Gender/Istrazivanje%20o%20nasilju%20u%20porodici%20i%20nasilju%20nad%20zenama%202017.pdf>

⁴⁷ Izvor, Mapiranje ljudskih i infrastrukturnih resursa za bolju zaštitu žena i djevojčica od nasilja u porodici u Žabljaku, Šavniku, Plužinama i Nikšiću -rezultati situacione analize u 4 opštine, 2017. , Dostupno u Arhivi SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Od 6 sekretarijata - Sekretariat za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje u opisu svojih poslova je imao i pružanje pomoći i podrške osobama koje su preživjele nasilje u porodici. Navedeno je u opisu poslova sekretarijata⁴⁸ razvijanje lokalnih akcionalih planova u kojima se posebna pažnja posvećuje nasilju nad ženama i nasilju u porodici. Dva opštinska referata u opisu svojih poslova su imala i nasilje nad ženama: referat socijalne i dječje zaštite i referat rodne ravnopravnosti.⁴⁹ U opisu je navedeno da je glavni fokus opštine rad na prevenciji. Konstatovana je i potreba za direktnom podrškom ženama koje su preživjele nasilje u porodici kroz obezbjeđivanje novčane pomoći ili privremno rješavanje stambenog pitanja osobama koje su u stanju ozbiljne socijalne potrebe.

Lokalnu skupštinu opštine su činili 41 odbornik i odbornica, a njih 15 ili 36.6% su, u analiziranom periodu, bile osobe ženskog pola. Skupština je imala radna tijela: odbore i savjete, koji mogu biti stalni i povremeni. Stalna radna tijela su 6 odbora: odbor za statut i propise, odbor za izbor i imenovanja, odbor za finansije privredu i razvoj, odbor za planiranje i uređenje prostora i komunalno stambenu djelatnost, odbor za društvene djelatnosti i odbor za međuopštinsku i međunarodnu saradnju i 5 savjeta: savjet za zaštitu životne sredine, savjet za davanje naziva naselja, ulica i trgova, savjet za prevenciju narkomanije, savjet za predstavke i pritužbe i savjet za ravnopravnost polova.

Skupština opštine, po navodima tadašnje potpredsjednice⁵⁰, svoj doprinos zaštiti žena od nasilja je davala usvajanjem lokalnih akcionalih planova u kojima je i segment zaštite žena od nasilja u porodici, kao i segment preventivnog djelovanja. Takođe uloga SO Nikšić je bila usvajanje godišnjih izvještaja o stanju socijalne zaštite, u kojima je po njenim navodima i segment koji se odnosi na nasilje u porodici. Skupština opštine je imala mogućnost, a po

⁴⁸ Izvor, vidjeti na <http://niksic.me/lokalna-uprava/organi-uprave/sekretariat-za-kulturu-sport-mlade-i-socijalno-staranje/>

⁴⁹ Izvor, Intervju sa donosiocem/donositeljkom odluka u opštini Nikšić, 2017, Arhiva SOS telefona za žene i djeuc žrtve nasilja Nikšić

⁵⁰ Izvor, Intervju sa donosiocem/donositeljkom odluka u opštini Nikšić, 2017, Arhiva SOS telefona za žene i djeuc žrtve nasilja Nikšić

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

navodima tadašnje potpredsjednice, i tretirala je ovaj problem kroz otvorene emisije na TV Nikšić, lokalnom javnom servisu, a vodeći ljudi iz SO Nikšić su govorili o ovom problemu na različitim tribinama, sastancima, okruglim stolovima.⁵¹ U intervjuima koji su 2017. godine rađeni sa donosiocima/donositeljkama u lokalnoj upravi nasilje u porodici je isticano kao ozbiljan društveni problem koji je u Nikšiću prisutan u mjeri u kojoj postoji i u drugim zemljama Evrope. Iстicano je kako je opština Nikšić svjesna činjenice da je neophodno uključivanje svih relevantnih aktera kako bi se u što većem obimu suzbio. Od preduzetih mјera je navedeno da su u opštini Nikšić, imali transparentniji pristup problemu nasilja u porodici u odnosu na druge opštine u Crnoj Gori. Iz intervjua nije bilo moguće dobiti informaciju o konkretnim pokazateljima/mjerama/aktivnostima na osnovu kojih je urađena navedena procjena. Kao ključne slabosti u zaštiti žena i djevojčica koje su preživjele nasilje su identifikovani nedovoljna komunikacija, malo timskih razgovora i nedovoljno tematskih emisija na javnom servisu. Prepoznavali su da bi rješavanje ovih slabosti u zajednici vrlo brzo dovelo do vidljivih pozitivnih promjena, ali da se to ne dešava zbog činjenice da se djeluje po unaprijed planiranim, dugoročnim koracima, već ad-hok, kratkoročno, određenim povodima koji povremeno imaju populistički karakter.⁵² U analiziranom periodu je formalno uspostavljen multidisciplinarni pristup u rješavanju problema ranjivih grupa i predstavnici/ce opštine Nikšić su bili jedan od aktera. Bolji i efikasniji rezultati u zaštiti manjinskih grupa su izostali, kako je utvrđeno i zbog činjenice da su postojali različiti uglovi gledanja u rješavanju problema. Istaknuto je da je posebna polarizacija bila između institucija sa jedne strane i relevantnih NVO sa druge strane. U opštini Nikšić su relativizovali svoju odgovornost za navedeno ističući nespremnost svih aktera/ki sistema na kompromis i ne prepoznajući koje konkretne korake je opština Nikšić

⁵¹ Izvor, Intervju sa donosiocem/donositeljkom odluka u opštini Nikšić 2017, Arhiva SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić

⁵² Izvor, Intervju sa donosiocem/donositeljkom odluka u opštini Nikšić, 2017, Arhiva SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

mogla preuzeti na uspostavljanju lokalnog sistema u kojem bi se djelovalo po procedurama, a ne po ličnim osjećajima.⁵³

5. MJERE I RADNJE ZA UNAPREĐENJE OBLASTI LJUDSKIH I ŽENSKIH PRAVA SA FOKUSOM NA RODNO ZASNOVANO NASILJE U OPŠTINI NIKŠIĆ ZA PERIOD 2016 - 2020.

Opština Nikšić je u analiziranom periodu u oblasti unapređenja ljudskih i ženskih prava sa fokusom na rodno zasnovano nasilje, umjesto očekivanog napretka, regresirala u odnosu na prethodni period. Regresija je vidljiva u činjenici da, novi lokalni akcioni planovi za unapređenje rodne ravnopravnosti i položaja osoba sa invaliditetom u analiziranom periodu nijesu usvojeni, iako su prethodni bili istekli.

Posledično nijesu pravljeni ni prateći godišnji planovi. Dodatno zabrinjava podatak da prateće godišnje planove opština Nikšić nije imala ni u ranijem periodu kada su akcioni planovi bili na snazi. Pozitivno je što su Radne grupe koje su učestvovale u izradi akcionih planova, dok su isti bili na snazi, pripremale godišnje izvještaje⁵⁴. Izvještaji nijesu uniformni jer ne postoje obrasci po kojima se pripremaju. Uglavnom su opisnog i taksativnog karaktera o preduzetim mjerama i akcijama bez sveobuhvatne analize o ostvarenom napretku i dostizanju ciljeva definisanih akcionim planovima.

Formalno je simboličan pomak napravljen u unapređenju položaja LGBTQ osoba potpisivanjem Memoranduma sa MLJMP. Nema ni izvještaja o usklađenosti strateškog plana razvoja Opštine Nikšić za period 2014 -2019. godine sa međunarodnim

⁵³ Izvor, Intervju sa donosiocem/donositeljkom odluka u opštini Nikšić, 2017, Arhiva SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić

⁵⁴ Navedeni izvještaji su dostupni kod resornog sekretarijata opštine Nikšić, Izvor Odgovor Sekretarijata za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić na zahtjev SOS telefona Nikšić za dostavljanje informacija za period 01.01.2016. godine do 31.12.2020. iz oblasti ljudskih prava sa osvrtom na rodnu ravnopravnost, a za potrebe evaluacijog izvještaja za projekat „Lokalna uprava na dlanu“

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

dokumentima. Obzirom da je u toku izrada novog Strateškog plana razvoja opštine Nikšić bilo bi važno izraditi navedeni izvještaj.⁵⁵

Za period 2016. – 2020. koji je bio obuhvaćen analizom rodno budžetiranje nije bilo predviđeno kroz unaprijed definisanu budžetsku liniju budžeta Opštine Nikšić. Opština Nikšić je za projekte nevladinih organizacija u izvještavanom periodu izdvojila ukupno 150.000,00 eura, ali nema informacija o tome koliko je od navedenih sredstava dodijeljeno nevladinim organizacijama za projekte u oblasti rodne ravnopravnosti.⁵⁶

Određeni napredak je postignut činjenicom da je Opština Nikšić rodno odgovorno budžetiranje, djelimično uvela od primjene novog budžeta, 01.01.2021. godine. Naime, Opština Nikšić je navedenim budžetom opredijelila iznos od 40 000€, čija je namjena podsticaj ženskog preduzetništva. Izostalo je isto i u drugim oblastima razvoja, a nema informacija o izradi rodne analize budžeta i namjeri restrukturiranja prihoda i rashoda sa ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti u svim segmentima života lokalne zajednice.

Pozitivno je što su, u analiziranom periodu, u Opštini Nikšić dvije osobe prošle obuke na lokalnom i nacionalnom nivou iz oblasti rodno odgovornog budžetiranja. Brine što navedene obuke nijesu bile dio prakse obuka i seminara koje je organizovala Uprava za kadrove, već su iste organizovale NVO.

Potvrda nedovoljnog angažmana lokalne uprave u oblasti rodne ravnopravnosti jeste i podatak da 62% osoba koje su učestvovale u online anketiranju koje je sprovedeno u

⁵⁵ Izvor, Odgovor Sekretarijata za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje Opštine Nikšić na zahtjev SOS telefona Nikšić za dostavljanje informacija za period 01.01.2016. godine do 31.12.2020. iz oblasti ljudskih prava sa osvrtom na rodnu ravnopravnost, a za potrebe evaluacionog izvještaja za projekt „Lokalna uprava na dlanu“

⁵⁶ Izvor, Finansiranje ŽNVO specijalizovanih servisa pomoći i podrške ženama sa iskustvom nasilja i nasilja u porodici – analiza, Arhiva SOS telefona Nikšić

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

periodu januar – april 2022. u Nikšiću nije upoznalo nekoga ko je učestvovao ili čuo za programe podrške za podsticanje jednakosti žena i muškaraca na lokalnom nivou⁵⁷. Nešto veći procenat njih, 52,5% je navelo da su učestvovali ili čuli za programe pomoći i podršku ranjivim grupama u Nikšiću: Romi i Egipćani, osobe sa invaliditetom, djeca bez roditeljskog staranja, LGBT, mlađi, žene i djeca žrtve nasilja... Posebno brine podatak da polovina ispitanika i ispitanica nijesu čuli ili učestvovali u programima podrške, obzirom, na veoma širok broj ranjivih grupa koje su bile obuhvaćene istraživanjem.

Ohrabruje što javnost većinski prepoznaće potrebu da se u lokalnoj upravi posveti veća pažnja građanima i građankama koji dolaze iz ranjivih grupa: Romi i Egipćani, osobe sa invaliditetom, djeca bez roditeljskog staranja, LGBT, mlađi, žene i djeca žrtve nasilja. Naime, sa tvrdnjom da lokalna uprava nije dovoljno posvetila pažnje ranjivim grupama u potpunosti se slaže 40% ispitanika i ispitanica. Kada se tome doda njih 33,3% koji su naveli da su djelimično saglasni/e imamo skoro 75% njih koji su stava da lokalna uprava treba da posveti veću pažnju pripadnicima i pripadnicama grupa koje su ranjive.

⁵⁷ Izvor, On line anketiranje u kojem je učestvovalo 297 žena i muškaraca iz Nikšića, realizovano u periodu januar – april 2022.godine, Dostupno u arhivi Alfa Centra Nikšić

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

6. ZAKLJUČNE PREPORUKE

Nikšić je, teritorijalno najveća opština i drugi grad po broju stanovnika/stanovnica u Crnoj Gori. Predstavlja administrativni centar i prepoznat je kao opština koja je često bila prva u Crnoj Gori koja je uspostavljala određene modele za unapređenje ljudskih prava npr. zaštita žena, osoba sa invaliditetom itd.

Međutim, analiza je pokazala da je djelovanje lokalne uprava regresiralo u oblasti zaštite ljudskih i ženskih prava sa fokusom na rodno zasnovano nasilje u periodu 2016 – 2020. godine u odnosu na raniji period.

Regresija se ogleda u činjenici da lokalna uprava nije uložila napor da makar formalno pokaže spremnost za poštovanje obaveza koje proističu iz međunarodnih i nacionalnih dokumenata kroz usvajanje lokalnih planova, strategija i drugih dokumenata a odnose se na zaštitu žena, osoba sa invaliditetom, osoba iz romske i egiptanske zajednice, LGBTQ osoba. Izostalo je, što nije drugačije u odnosu na raniji period, suštinsko zalaganje i preduzimanje mjera i aktivnosti koje će doprinijeti poboljšanju položaja navedenih društvenih grupa.

U narednom periodu je neophodno da lokalna uprava jača kapacitete i odgovornosti kroz edukacije, sprovođenje kvantitativnih i kvalitativnih analiza, održavanje redovnih sastanaka/radionica/okruglih stolova, ažuriranje i usaglašavanje dokumenata, organizovanje obuka. Lokalna uprava treba da:

- ✓ urgentno usvoji potrebna strateška dokumenta – lokalne akcione planove za rodnu ravnopravnost, zaštitu osoba sa invaliditetom, osoba iz romske i egiptanske zajednice, LGBTQ osoba. Izrada dokumenata mora počivati na objektivnim

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

analizama realnog stanja za svaku društvenu grupu i realizovana na način koji je inkluzivan, uključuje sve relevantne subjekte i poštuje inpute iz samih zajednica. Strateška dokumenta moraju sadržati dostižne ciljeve, konkretne aktivnosti, mjerljive rezultate i realne rokove. Neophodno je uspostaviti kvalitetan monitoring i evaluaciju, a za te potrebe je neophodno razviti obrasce koji će omogućiti uniformnost u prikupljanju podataka i informacija i omogućiti njihovu uporedivost;

- ✓ u strategije i planove koji se tiču generalno unapređenja kvaliteta života stanovništva u opštini Nikšić uključi društvene grupe obuhvaćene analizom, specifične potrebe i u skladu sa time mjeru i aktivnosti;
- ✓ unaprijedi komunikaciju i jače poveže sve aktere u zajednici (lokalna uprava, lokalne institucije, NVO i druge organizacije civilnog društva) koji mogu i/ili su obavezni da doprinesu unapređenju ljudskih prava sa fokusom na ženska prava i prava žena žrtava nasilja i nasilja u porodici kako bi koordinisano brže djelovali kako u pojedinačnim intervencijama, tako i kroz pravljenje zajedničkih planova, inicijativa i modela djelovanja koji proističu iz lokalnog konteksta i čija implementacija će dovesti do konkretnih pozitivnih promjena
- ✓ uspostavi sistem edukacije zaposlenih u institucijama – pojedinci i pojedinke u lokalnoj upravi imaju znanja i iskustvo u djelovanju koje je neophodno prenijeti svim zaposlenim u opštini i u skupštini opštine Nikšić. Poseban napor treba usmjeriti na edukaciju svih zaposlenih da u svom radu, planovima, mjerama i akcijama imaju integrisane potrebe žena, osoba sa invaliditetom, osoba iz romske i egipćanske zajednice, LGBTQ osoba.
- ✓ uspostavi rodno odgovorno budžetiranje na lokalnom nivou – u lokalnoj upravi postoje pojedinke koje su prošle edukacije na navedene teme i u narednom periodu je potrebno stvoriti kontekst u kojem će naučeno biti u cijelosti implementirano.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Važno je istaći da se radi o mjeri na čijoj realizaciji je neophodno odmah raditi jer je jedna od ključnih u procesu EU integracija

- ✓ realizuje javne kampanje i edukativne preventivne sadržaje za cijelokupno stanovništvo - tribine, okrugli stolovi i slični događaji na kojima će zajedno nastupati predstavnici/predstavnici lokalne samouprave, lokalnih institucija i NVO koje su specijalizovane na polju zaštite prava žena, osoba sa invaliditetom, osoba iz romske i egipćanske zajednice, LGBTQ osoba. Uloga lokalnog javnog servisa – RTV Nikšić je u ovom segmentu veoma značajna. U periodu izrade analize je registrovano da RTV Nikšić pokazuje otvorenost da s ena ovom lokalnom javnom servisu kontinuirano plasiraju edukativni sadržaji koji se tiču navedenih društvenih grupa.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

7. LITERATURA

1. Rodni aspekt na lokalnom nivou – priručnik za lokalne službenike/ce i namještenike/ce, 2017. Dostupno na
<https://www.google.com/search?q=Rodni+aspekt+na+lokalnom+nivou+%E2%80%93+priru%C4%8Dnik+za+lokalne+slu%C5%BEbenike%2Fce+i+namje%C5%A1tenike%2Fce&oq=Rodni+aspekt+na+lokalnom+nivou+%E2%80%93+priru%C4%8Dnik+za+lokalne+slu%C5%BEbenike%2Fce+i+namje%C5%A1tenike%2Fce&aqs=chrome..69i57.2472j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
2. UN dokumenta: *Deklaracija o eliminaciji nasilja prema ženama*, Rezolucija Generalne skupštine UN 48/104 od 20 decembra 1993.&*Pekinška deklaracija - Platforma za akciju*, par. 118. Četvrte svetske UN konferencije o ženama, Peking, 1995.&Rezolucija 54/134 Generalne skupštine UN 1999.kada je UN usvojio da je 25 novembar *Međunarodni dan protiv nasilja prema ženama*, dostupno na
<https://www.womenngo.org.rs/konsultacije-za-zene/o-nasilju-nad-zenama>
3. Agenda 2030 u mojoj opštini, Priručnik za primenu Ciljeva održivog razvoja (COR) namenjen zaposlenima, Dostupno na
<http://skgo.org/storage/app/media/uploaded-files/Prirucnik%20-%20Agenda%202030%20u%20mojoj%20opstini.pdf>
4. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, dostupno na
<https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/05bosniak/BIntCovCivilPoliticalRights.pdf>
5. Milenijumska deklaracija, dostupno na
https://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_Milenijumska%20deklaracija%20UN.pdf

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

6. CEDAW, dostupno na http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_Konvencija%20o%20eliminisanju%20svih%20oblika%20diskriminacije%20zena%20UN.pdf
7. Pekinška platforma za akciju, dostupno na http://www.e-jednakost.org.rs/kurs/kurs/download/pekinska_deklaracija.pdf
8. Povelja o osnovnim pravima u EU, Dostupno na http://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_Povelja%20Evropske%20unije%20o%20snovnim%20pravima.pdf
9. Mehanizmi za postizanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, dostupno na <https://www.osce.org/files/f/documents/6/c/81309.pdf>
10. Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, <https://www.womenngo.org.rs/konvencija-saveta-evrope-o-sprecavanju-i-borbi-protiv-nasilja-nad-zenama-i-nasilja-u-porodici>
11. Ustav Crne Gore, dostupno na <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/ustav-crne-gore.html>
12. Zakon o rodnoj ravnopravnosti, dostupno na <https://www.gov.me/dokumenta/81018a45-4270-4b3b-82a4-02434240860d>
13. Statut opštine Nikšić, dostupno na <https://drive.google.com/file/d/1ZCORGtgZLph05sknGy4ET3Ireu0923tj/view>
14. Etički kodeks za lokalne službenike i namještenike, dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2013/11/Prezentacija-20.02.2014.g..pdf>
15. Lokalni plan za unapređenje socijalne inkvizije/razvoj lokalnih socijalnih usluga – servisa 2012 – 2016, dostupno na http://www.niksic.me/dokumenti/12062012_Nacrt%20Lokalnog%20plana%20socijalne%20inkluzije.pdf
16. Strateški plan razvoja opštine Nikšić za period 2014. – 2019, dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2014/04/STRATE%C5%A0KI-PLAN-RAZVOJA-OP%C5%A0TINE-Nik%C5%A1ic-2014-2019.pdf>

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

17. LAP za rodnu ravnopravnost 2014. – 2017, dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2014/10/2.Odluka-o-usvajanju-LAP-za-postizanje-rodne-ravnopravnosti.doc>
18. LAP iz oblasti invalidnosti u opštini Nikšić za period 2009. – 2014. dostupno na <http://niksic.me/files/Lokalni%20plan%20akcije%20u%20oblasti%20invalidnosti.pdf>
19. Lokalni program socijalnog stanovanja opštine Nikšić za 2020.godinu, dostupno na <http://niksic.me/wp-content/uploads/2019/12/Lokalni-program-socijalnog-stanovanja-za-2020.pdf>
20. Mapiranje ljudskih i infrastrukturnih resursa za bolju zaštitu žena i djevojčica od nasilja u porodici u Žabljaku, Šavniku, Plužinama i Nikšiću -rezultati situacione analize u 4 opštine, 2017. , SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić
21. Lokalni akcioni plan za inkluziju Roma i Egiptčana u opštini i Nikšić za period 2018. – 2022., dostupno na https://drive.google.com/file/d/1wAHGgM1wAb_xz9Do3zlY0ZMB4gu_G7/view

Izvještaj uradila partnerska organizacija SOS telefon Nikšić: SOS telefon Nikšić je osnovan 1998. godine od strane grupe aktivistkinja, koje su sanjale društvo u kom su ravnopravnost i socijalna pravda osnovne vrijednosti.

Prepoznate smo kao jedna od vodećih NVO u Crnoj Gori u borbi za ženska prava. Naša NVO nastoji da bude snažan instrument u rukama žena za ekonomsko, socijalno i političko osnaživanje.

Članice smo više domaćih i međunarodnih mreža i koalicija – kao što su WAVE mreža i stop VAW , u cilju jačanja žena.

Vizija: Mi sanjamo svijet u kome sve žene i sva djeca žive u miru i dostojanstvu.

Misija: SOS telefon Nikšić pomaže pozitivnom razvoju i primjeni kapaciteta i potencijala žena i djece u porodici i društvu, kroz unapređenje i zaštitu ženskih i dječjih prava, da bi, kao ravnopravne, gradile posvećenu, odgovornu i otvorenu zajednicu.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Izvještaj je kreiran u sklopu projekta „Lokalna uprava na dlanu“ koji je ALFA Centar realizovao kroz program podrške organizacijama civilnog društva „OCD u Crnoj Gori – od osnovnih usluga do oblikovanja politika – M'BASE“ koji sprovode Centar za građansko obrazovanje (CGO), Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP) i Politikon mreža. Projekat je finansirala Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave. Sadržaj istraživanja je isključiva odgovornost ALFA Centra i ne odražava nužno stavove Evropske unije.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

